

GUFE ATHENAS'EN

1981

A. ZUBIKARAI (1)

Erderaz ba dago esanbide bat: globo sonda.

Guk, arrantzale errietan, amua luzatu, txikota jaurtj edo antzerakuak erabilten doguz.

Bizkajeraz berba egiten dogun errjetako esnatzeagaz, ba dirudi Irakaskintza sajla konturatzen asia dala.

Konturatzen asia dala, bajta, jaurlaritzza, agintza aiña banakaritzza (aminjstrazioa) dala. Eta banakarjtzza baten, emontzaile guztiak djrala era batera edo beste;a ondasunen partajde.

Beste eskubide guztjak alboan laga barjk.

Ba dirudi Euskadj'ko Athenas'en, Gasteiz'en, bizkaiera beste edozein euskeraren eskubideen duin dala aitortu eta eskatzen dogunon asarreak, benetako asarreak, besterik ezean, kezka batzuk sortzen asj dirala.

Ez dira lau katu, jaurlaritzako inkesta batzuk ezagutzean, bjdebakokeri batzukaz laster konturatu eta jaubetu diranak: Labairu Ikastegia, Izkuntz-eskola, Derio'ko irakasle eskola, Euskerazaintza, Eleiz Ikastola Batza, Euskerazaleak... izkuntza kontuan Bizkajan arduratsu igarten diranak, batzarrak egjn eta egiteko ditue. Eta katea luzatuko da. Ba dakigu.

Ñork pentsatuko eban gure jaurlaritzza batek, "gureak", bizkaierarentzako ain ezaupide gitxi agertu bear ebznik?

Bizkaiera problema dela? Zergaitik? Bizkaja ez al da Euskadi'ko erri? Ala ondasunetarako bakarrik al da?

Eta bizkaiera erabilten dogunok ez al daukagu gure Jaurlaritzza-zeregiñetan eskubjderik? Ez bakarrik d i rutan eta ondasu neta n, bai eta goietan arduradunen eta zuzendarjen artean bestien pare egoteko eskubjderik, eta guri dagozkiguzan neurrjetan, geurea aztertu, zuzendu eta legeztatzen egoteko eskubiderik? Ala agotak al gara bizkaitarrok edo bjzkajera erabilten dogunok?

Zabala nazala, estu baten irudja emoten nabjl.

Anajtasunik onena inor mindu barik zaintzen dala esaten da. Baiña gu mIndu egjn gara. Origaitik gagoz asarre. Eta asarre gagoz lez, urduri gagoz asarre au jndartu eta itsutu barjk, baretu eta ondutea nai dogulako.

Zuzena danai eutsiko dautsagu. Bidezko leikenari errie emon. Baiña gure benetako era, berezko eta legezko eskubide lez aldeztuteko kontzientziko eska-bidea dogu. Bizkaia'n euskera indartuko ba da, eta geiago esanda, euskerak Bizkaja'n iraungo ba dau, (mjngarrj dan arren alaxe esan bear da, "jraungo ba dau"), bizkaierari eutsjta izango dala ziurtasun osoa dogulako.

Orretarako naj ta ezko da irakaskintzan bizkaierari aterjk luzeena zabaltzea.

(1) "El batua" Bizkai'ko euskera jatorra ilkera datorrela ikustarazi nai dio Zubikarai'k erriari 1981'ko Azillaren 24'eko "Deia"n srgitaratutako idazlan bikain ontan. Iñor gutxik egingo zuan iñoiz bizkaieraren alde Zubikarai'k aiña lan ederrik. Bijoia Ondarru'ko idazle dotore bikain ononkat Euzkadi guziko euskaldun guztion esker ona.

Ez dogu orj ukatu leikenik egongo danik.

Euskera bizitik etorriko da euskeraren indartzea, berba egiten dan euskeratjk, etxekotjk.

Eta lengora jota: Aideko pelotak artu nairik: Nor asj da zabaltzen, Arratja'n, Mungia'n, Durango, Markiñalde eta abaretan bizkajera erakusten lagako ba da be, Bilbo, Barakaldo ta inguruetan bizkaierarik ez dala erakutsiko?

Bizkaiko errietatjk Bjlbora joandako gurasoak ez al dira bizkajtarak, eta bilbotar umeak ez al dira bizkaitarren semeak?

Gasteiz'ko Athenas'en zer dakie ontaz? (2).

(2) Arazo ontan euskaldun guztiontzat auxe da arazorik mingarri ena: gure Jaurlarika, Euzkadi'ko Jaurlaritzta, ari zaigula Euskadi'ko Euskerarik bikaiñenetako bat, BIZKAIERA!, erailtzen.

Ikus: Euba'ko Aita Permiñ'ek ogeita bi milloi ta zazpireun mila peztako diru-laguntza eskatu dio Eusko-Jaurlaritzari, Ikastoletarako liburuak Bizkai'ko Euskeraz idazteko. Ogeita bi milloi oiek ez dute Jaurlaritzta ikaratu; beste gauza batek kezkatu du gure Jaurlaritzta; Bizkaieran ore "el batuaren ortografia H ta guzti indarrez ba'da ere sarrerazteak kezkatzen du gure Jaurlaritzta. Izango duzu gure laguntza —erankun dio Gaztei2'tik Aita Permiñ'eri—, izango du u gure laguntza baiña Bizkaierazko liburu oiek, H ta guzti, Euskaltzaindiaren "ortografiaz" idazten ba'dituzu. Eusko Jaurlaritzaren erantzun ori, 1981'ko Urrillaren 28'koa da.

ERASKIÑA

Euskerazaintza'ko gaur egungo jdazleak.

Bakojtzaren biografjak, liburu bat mereziko luke. Emen tokiari men egiñez aipamen labur bat besterik ezin dezakegu egin.

BIXENTE LATIEGI: (1920) Euskerazaintza' ko sortzaille jakjntsu eta langille porrokatu onek, zortzi liburu ditu argjtaratuak. Gaia: Elizaren istoria. Orain artekoak auexek dira: "San Inazioaren denborako eliza/ Apostoluen eta martjrien denborako eliza/ Gure denbora auetako eliza/ Demokraziaren denborako eliza/ Elizak eta estaduak bat egin zuten denborako eliza/ Denbora berrjetako eliza/ Euskal kristautasunaren sorkuntza, eta Euskal kristautasunaren zabalkuntza". Lau milla orrjalde guztira, gutxi gora-beera. Bederatzigarrena idazten ari da, aurten argjtaratzeko asmotan: "Euskal kristautasunaren sendokuntza". Azter lan sakona eta zabala. Aldizkari eta egunkarjetan, 4.000 jdazki gutxi gora-beera. Gjpuzkeraz. Apaiza. Eta Gasteiz'ko "Instjtuto Politécnico Diocesano" jzeneko ikastetxearen kondairan: Eragille, zuzendari eta irakasle ainbat urtetan.

IÑAKI ZUBIRI: (1913) Landu dituenak: Edesti laburrak; olerkia, ipujña, eta eleberria. Izenburu batzuk: "Orojtzak/ Izadiko pitxiak/ Bidetik ametsetan/ Bideko jpuiñak/ Morroja/ Mendekua/ Basamortuko semea/ Txomin". Amaseigarren liburu idazten ari da. Aldizkari eta egunkarjetan 800 idazki inguru. Benetan emankorra, eta goi maillako elertia berea. Bizkajeraz.

Ogibidez, ingeniari.

AUGUSTIN ZUBIKARAI: (1914) Euskerazaintza'ko bazkide eta sortzaille den ondarrutar idazle ospetsu onek , "1998ko Andres de Mañarikua" sari garrantzitsua jaso du, Bizkai'ko Foru Aldundiak eskaiñita. Argjtaratuak 50 liburu: Antzerkia, elertia, saiakerak, istoria, olerkja, ipuigintza eta eleberria. Eta egunkari eta aldizkarietan 5.000 idazkitik gora. Bjzkaieraz. Bere bizitza eta lanak luze , zabal eta sakon jakin nai dituenak, jo beza aldizkari onetara: "Revista de cultura e investigación vasca-Sancho el Sabio 1997.Un siglo de literatura vasca" atalera. Gorka Aulestia'k idatzia. Benetan arrigarria eta mjresgarria gure Augustin'en jarduna. Ogibidez kontularitzan jarduna.

PAULIN SOLOZABAL (1912) Itz gozoen sorburu. Amabi olerki liburu argjtaratu ondoren, itz lauzkoa ari da idazten, au bigarrena du. Izenburu batzuk, olerkiak: "Uskerjak/ Urre bitsa/ Gizonetan/ Gjzadian/ Deika/ Erri arnasa/ Eder miñetan/ Aldatz gora/ Malkarretan/ Urrats". Itz lauz: "Itza".Egunkari eta aldizkarietan, 900 idazki inguru. Bizkajeraz. Apaiz edo abade Mungjan.

ANES ARRINDA: (1912) Gure idazle emankor eta oparo onek, ajnbat liburu argjtaratuak djtu. Batzuk ajpatzeko: "Euskal aztarnak, Cromagnon'etjk Erromara". Ori, beste bi liburu auen laburpen gisa:"Los Vascos de la magia al animismo"; eta "Los vascos del animismo a la romanjzación". 1000 orrjaldeetik gora. "Euskalerrria eta arrantza" Euskalerrria eta eriotza "Euskal Erri zaarreko Jainko txikiak" Euskalerria Zaarra "Anajen arteko gorroto". 13 liburu guztira.

Aldizkari eta egunkarietan 1.000 idazki inguru. Gipuzkeraz eta bizkajeraz. Deba'n 1950 gn. urteaz gero apaiz, erretore izana, zaarsaritu zen arte. Etnologoa, eta Teologian doktorea.

MARTIN OLAZAR: (1927) Mungia'ko erretorea, urte askotan; eta inguruko beste erri txikietako parrokJen arduradun. Orain dela gutxi jubilatu zen egjnbear orretan, baiña Gotzaj jaunak eskatuta lanean jarraitzekotan. Filosofia eta Letretan lizenziatua eta ildo orretatik jrakaskjntzan jarduna. Euskal abostegiari buruz arterketa sakonak egiñak djtu. Euskerazaintza'ko leendakari; eta "ZER" aldizkariaren zuzendarj. Argitaratuak 17 ljburu. Aldizkari eta egunkarietan 1.000' tik gora idazki. Bjzkaieraz.

JOXEMARI SAN SEBASTIAN — LATXAGA —: (1932) Atsedenaldia zer den ez dakjen gjzona. Bere amets ona: Naparroa gero eta euskaldunagoa izatea; eta eginkizun orretan diardu buru-belarri lanean. Bere liburuen artean, argjtaratutako batzuk: "Naparroa euskal arrobia-/ Jaka'ra oñez Naparroa'n zear/ "Aralar'ko San Migel/ Errioxa'ko San Millan euskal iturri". Eta gaztelanjaz: La "Representación del tiempo en el verbo vasco". Guztira, 17 liburu. Eta egunkarij eta aldizkarietan 1.000'tik gora jdazkj. El Diarjo de Navarra'ko- "Nafar-lzkuntza" orriaren arduradun eta idazle. Napar-gjpuzkeraz. Amazazpi urte New York'en eman zituen, apaiz lanetan eta jrakaskuntzan. Eta asjeran ajapatu bezala, Teologjan, Antropologjan eta lzkuntzalaritzan, Doktoregoa dauka.

Berrogei urte luze aien gau jllunean, argi. Bere ojzko eginkjzunaren atsedenaldiei kenduz, eten gabe lan eta lan euskeraren alde jardunak dira orrelaxe, Euskerazaintza'ko idazle jator auek. Etekiñik ez dute jaso. Patrika ustu bai, liburuak argjtaratzeko; eta doiñik banatu.

Eta LIZARDI aundiarena, ikur gisa, betj gogoan:

Baiñan nik, izkuntza larrekoa,
nai aunat ere noranaikoa:
yakite-egoek igoa;
soña zar, berri gogoa;
azal orizta, muin betirakoa.

Jm. M.